

Å stoppe blod

Av Jon Mannsåker

I forbindelse med bokomtalen i dette nummer av PN av Anni Margaret Henriksens bok "Å stoppe blod" er det interessant å gjengi et komprimert utdrag av omtalen av fenomenet i forbindelse med debatten i fjor om healing og Snåsamannen. Enkelte leger og politikere er modige nok til å gå imot massiv negativ holdning fra det etablerte miljøet.

Fra VG 29. januar 2009: Blødninger kan stanses med religiøse vers

SV-lege Olav Gunnar Ballo tror på overnaturlige krefter

Den profilerte stortingspolitikeren, legen og påtroppende sjef for Rettsmedisinsk institutt, Olav Gunnar Ballo (SV) tror overnaturlige krefter kan stanse blødninger og gi dødssyke forlenget liv.

- Jeg hadde en pasient som forklarte meg hvordan man kan stanse blødninger. Han kunne det selv, og fortalte meg at det skjer ved å fremsi en helt bestemt religiøs tekst. Du vil ikke finne den i Bibelen, men det var omtrent som en bønn. Jeg fikk ordlyden skriftlig av ham. Han sa at mye av nøkkelen er å ikke fortelle verset til andre, så han ba meg om å lære det utenat og kaste lappen. Det har jeg gjort. Han hadde åpenbart tillit til meg, sier Ballo til VG.

Tror på effekt

Ballos pasient er bare en av flere i Alta som sier at de kan stanse blødninger.

- Det er mange historier i Alta om en person som kunne stanse blødninger og som hjalp til ved flere alvorlige skader. Alle vet om ham, han het Henry Hammari, hadde stor tillit hos de fleste og er død nå, forteller Ballo.

- Det er så mange eksempler på at blødninger er stanset på denne måten, så jeg tror at det har hatt effekt. Spørsmålet er hva slags mekanismer som virker. Jeg

kan ikke si sikkert om det er placeboeffekten som har spilt inn, eller om det er andre uforklarlige mekanismer, sier Ballo. Han mener at legestanden ikke må avvise at det finnes uforklarlige måter folk kan bli kurert på.

- *Har du noen gang forsøkt å stanse blødninger ved hjelp av verset?*

- Nei, jeg ville aldri blandet lege-rollen med noe sånt. Jeg tror det er riktig at det er andre personer enn leger som gjør slike ting, sier Ballo,

Seinere samme dag fulgte VG opp med en debatt på internett om innlegget ovenfor, og det viser hvor polarisert folk kan reagere.

Nesvik (Frp): Sjokkert over påstand om at bønn kan stoppe blødning

Som Fremskrittspartiets helsepolitiske talsmann har Harald Nesvik selv oppfordret til åpenhet rundt alternativ medisin. Ballos utspill i dagens VG mener han derimot er over streken.

- Jeg tror det finnes mye mellom himmel og jord, men det er problematisk at en av landets mest profilerte helsepolitikere kan gi inntrykk at det nesten er bedre å ringe til presten enn til ambulans, sier Nesvik til VG Nett. Han mener at Ballo ikke burde si at bønner og vers kan brukes mot en konkret, akutt og potensiell livstruende tilstand som blødning.

- Om du skaper inntrykk at den første du skal ringe ikke er ambulanse, beveger vi oss i et farlig grenseland. ... Det er grenser for hva leger kan si, sier Nesvik som karakteriserer utspillet som sjokkerende fra legen Ballo.

Blander det ikke inn i legerollen

Til kritikken fra Nesvik sier Ballo at han ikke tror at noen mennesker er i tvil om at de skal ty til akuttmedisinsk hjelp dersom de er utsatt for alvorlige ulykker.

- Jeg synes det er en så grov nedvurdering av folks generelle dømmekraft at jeg blir litt hoderystende til det, sier Ballo til VG Nett. Han tror dermed ingen ringer prest før ambulanse dersom de blør kraftig.

Lønning: - Problematiske rolleblending

Høyres Inge Lønning synes rolleblendingen er problematisk. Hva privatperson NN forteller er for så vidt vedkommendes egen sak. Men i det øyeblikk du har en eller annen tittel som fagperson, eller du har en rolle som helsepolitiker, så legger man jo farlig nær den misforståelse at dette har ekstra autoritet og vekt, sier Lønning.

Ballo: Jeg uttaler meg som lege

Ballo mener derimot at han ikke blander rollene. Han er ikke privatperson, men uttaler seg som lege og politiker.

- Jeg bruker mine egne erfaringer som befolkningen gir, og mange kolleger har beskrevet det før og en del kolleger har ringt i dag og beskrevet det. Jeg kan ikke forklare de mekanismene som setter inn. Men det jeg registrerer er at det foregår ting ikke helsevesenet har oversikt over, sier Ballo.

- Du kjenner menneskekroppen som lege godt - hva tror du selv er årsaken til hendelsene?

- Grovt sett tror jeg man kan dele det i tre: i det ene er tilstander som uansett ville gått over. I noen tilfeller tror jeg det som betyr mye innefor medisin, den såkalte placeboeffekten, spiller inn - folk tror at de blir bra og så blir de bedre. Så står man tilbake med en kategori av tilstander man vet for lite om til å være bombastisk, sier Ballo.

I Nord-Norge er man tydeligvis nærmere fenomenet, og dermed mer aksepterende for realiteten av opplevde hendelser enn sørpå.

Fra Nordlys 31. januar 2009: Helsepersonell ba helbredere om hjelp

Ved flere anledninger har helsepersonell ved Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø bedt om hjelp fra helbredere med overnaturlige evner. Det bekrefter Knut Schrøder, tidligere sykehusdirektør ved UNN Tromsø.

- På Øre/nese/halsavdelingen hvor jeg jobbet som lege på 70- og 80-tallet hendte det at pasienter hadde neseblod som vi hadde vanskelig for å stoppe. Jeg opplevde flere ganger at helsepersonell ved sykehuset da ringte folk som kunne stoppe blod, sier Knut Schrøder til Nordlys.

Healer på lønningslista

Det er kjent at Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø, tidligere RiTø og RST, har vært åpne i forhold til å la pasienter benytte seg av alternativ behandling ved siden av den ordinære medisinske behandlingen. Sykehuset har endog hatt en healer på lønningslista. Det er imidlertid første gang at ansatte bekrefter at også helsepersonell har søkt hjelp hos folk med overnaturlige evner for å behandle sine pasienter – uten at pasientene har tatt initiativ til det.

– Personalet trodde og opplevde at det virket, sier Schröder. Eks-direktøren kjenner ikke personlig til flere eksempler fra UNN, men vil ikke utelukke at det skjer fortsatt.

Reddet livet til kvinne

Den nordnorske legen Fridtjof Andersen forteller følgende historie fra da han jobbet som pleieassistent ved UNN, daværende RST, på 70-tallet:

– En kvinne måtte fjerne livmoren. Under operasjonen fikk hun veldig kraftige blødninger. Legene klarte ikke å stoppe blødningen, blodoverføring ble også prøvd. Man fryktet for kvinnens liv etter hvert, og da ble det spurt om noen visste om noen som kunne stoppe blod. Det ble ringt etter en same som hadde slike evner. Han kom til sykehuset, utførte et ritual, og dro igjen. Blødningen stanset, forteller Andersen som er overbevist om at det var de overnaturlige evnene som reddet kvinnen.

Kontaktet "lesere"

Anni Henriksen, sykepleier og antropolog, har selv arbeidet på UNN. Hun bekrefter at det har hendt at både leger og sykepleiere har tatt kontakt med såkalte lesere.

– Jeg vet, gjennom mitt arbeid, at det er leger og sykepleiere på UNN som har kontaktet såkalte lesere på vegne av pasienter. Som regel har dette skjedd fordi pasientene selv har bedt om det, forteller hun til Nordlys.

Henriksen skriver nå en doktorgradsavhandling om folkemedisin og fenomenet lesing. Lesing er knyttet til troen på at religiøse tekster har positiv virkning på sykdom og problemer – og at dette for eksempel kan stoppe blod eller snu betennelser. I sitt doktorgradsprosjekt tar Anni Henriksen også opp holdningene i skolemedisinen, blant

helsepersonellet. Hun har gjort feltarbeid både på UNN, samt i Nord-Troms og i Finnmark.

– Blant helsepersonell møter man hele spekteret av holdninger til fenomenet lesing. Alt fra en skarp skepsis og avvisning, til at leger og sykepleiere selv har gjort bruk av lesere.

Ba om hjelp

– Jeg vet om leger i kommunehelsetjenesten i nord som ikke bare har stoppet blod ved bruk av skolemedisinen – men også ved hjelp av såkalt lesing. Da en lege i Troms for noen få år siden hadde store problemer med å stanse en blødning på en pasient – spurte han de tilstedeværende om det var noen som kunne stanse blod. Da var det noen som ringte til en person – og blødningen stoppet, forteller Anni Henriksen. Hennes poeng er at fenomenet lesing er høyst levende også i dag, i det moderne tekno-samfunnet.

Pasient blødde

Gunn-Tove Minde, sosiolog og nå førstelektor ved Høgskolen i Harstad, har i mange år forsket på bruk av folkemedisin i samiske miljøer.

– I forbindelse med et forskningsprosjekt hadde jeg ekstravakt ved en UNN-avdeling. En pasient fikk en blødning som personalet ikke klarte å stanse. En av de ansatte spurte da meg om jeg visste om noen jeg kunne ringe til, – noen som kunne stoppe blod.

– Jeg ringte da til en eldre dame, og etter det stoppet blødningen, forteller Minde.

– Dette er nok mer vanlig i helsevesenet her oppe enn folk tror. Men dette skjer i det skjulte, fordi det er stor skepsis og fordi man vet at man kan møte sterke reaksjoner, sier Gunn-Tove Minde.